

ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΥΤΣΟΦΤΑΣ

(Αφήγηση από τη Βασούλα Ψηλογένη, συγγενή της οικογένειας του ήρωα, απόφοιτο του Λυκείου Μ. Κουτσόφτα – Α. Παναγίδη)

Ο Μιχαήλ Κουτσόφτας γεννήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 1934 στο Παλιομέτοχο. Γονείς του ήταν η Ελένη Κυριάκου Κουτσόφτα και ο Κυριάκος Κουτσόφτας ο οποίος είχε πεθάνει όταν ο Μιχάλης ήταν μόλις τεσσάρων χρονών. Είχε ακόμα πέντε αδέρφια, τον Κώστα, την Ολυμπιάδα, τον Πέτρο, την Άννα και την Παρασκευή. Ήταν παντρεμένος με την Ευγενία, αλλά δεν πρόλαβαν να αποκτήσουν παιδιά. Του άρεσαν τα σπορ γι' αυτό έκανε βάρη και όλα τα αθλήματα σωματικής διάπλασης τα οποία τον έκαναν δυνατό. Αγαπούσε ιδιαίτερα την αδελφή του Παρασκευή και λυπόταν γιατί ήταν η μόνη που έμεινε ανύπαντρη. Επίσης του άρεσε να κάνει φιλίες και αγαπούσε ιδιαίτερα σαν αδέρφια του τον Αντρέα Παναγίδη και τον Παρασκευά Χοιροπούλη, τους δύο νέους μαζί με τους οποίους συνελήφθη για το φόνο του Άγγλου σημνία. Όταν αποφοίτησε από το Δημοτικό Σχολείο εργαζόταν σαν οικοδόμος στο Παλιομέτοχο. Αργότερα έφυγε και πήγε κοντά στο θείο του στη Λευκωσία. Πριν αναμιχθεί στον αγώνα εργαζόταν σε υφαντουργείο ως μπογιατζής. Η μητέρα του τον αγαπούσε πολύ, γιατί ήταν ένα παιδί γλυκό, ήσυχο και όμορφο. Ποτέ του δε δημιούργησε πρόβλημα.

Για τον αγώνα δεν ανέφερε τίποτα σε κανένα. Η οικογένειά του, έμαθε το ενδιαφέρον του όταν κρέμασαν τους Μιχαήλ Καραολή και Ανδρέα Δημητρίου. Μόλις ο Κουτσόφτας και ο Παναγίδης έμαθαν το γεγονός, πήραν από μια σημαία, μάζεψαν το χωριό κι έκαναν παρέλαση. Μετά έβαλαν τις σημαίες πάνω σε δύο ευκάλυπτους στο κέντρο του χωριού, εκεί που είναι τώρα η εκκλησία. Έρχονταν οι Άγγλοι και τις κατέβαζαν. Τη νύκτα έβαζαν άλλες. Μάλιστα, μια φορά καθάρισαν τους ευκάλυπτους για να μην μπορούν να ξαναψύξουν σημαία, χωρίς όμως να γνωρίζουν ποιοι το έκαναν. Μια νύκτα, ο Παναγίδης μαζί με τον Κουτσόφτα, κάρφωσαν καρφιά πάνω στο δέντρο και ύψωσαν πάλι τη σημαία με κίνδυνο της ζωής τους. Αλειψαν μάλιστα τον κορμό των ευκαλύπτων με γράσο για να μην μπορούν οι Άγγλοι να την κατεβάσουν. Όταν την άλλη μέρα ήρθαν και την είδαν να κυματίζει, έκοψαν τους ευκαλύπτους. Απ' αυτό το περιστατικό, ο ιερέας του Παλιομετόχου κατάλαβε πόσο αποφασισμένοι ήταν και γι' αυτό τους μίλησε για την ΕΟΚΑ. Ορκίστηκαν από τον τομεάρχη Κυριάκο Γωγάκη.

Όταν κρέμασαν τους Καραολή και Δημητρίου αναστατώθηκε τόσο πολύ που έχασε τον ύπνο του. Όταν τον ρώτησε η μητέρα του πώς οι μανάδες τους θ' αντέξουν το χαμό των παιδιών τους, ο Μιχάλης απάντησε: *«για την ελευθερία όλοι ανοίξαμε τα στήθη μας, μητέρα. Πόσοι και πόσοι γυρίζουν στα βουνά πεινασμένοι και στερημένοι για να μας χαρίσουν τη Θεία Ελευθερία! Πρέπει να είσαι γνήσια Ελληνίδα, γιατί αυτό αύριο μπορεί να μου συμβεί κι εμένα».*

Μετά από το περιστατικό με τις σημαίες πήγε ο Παναγίδης και τους φώναξε να φύγουν. Από εκείνη τη μέρα δεν τους ξαναείδαν στο σπίτι. Κάποιος συγχωριανός τους αστυνομικός, ειδοποίησε ότι τους συνέλαβαν μαζί με το Χοιροπούλη με την κατηγορία ότι πυροβόλησαν και σκότωσαν κοντά στο αεροδρόμιο Λευκωσίας ένα άγγλο σημνία της αγγλικής αεροπορίας και καταδικάστηκαν σε θάνατο την ίδια μέρα μαζί με το Στέλιο Μαυρομάτη. Ο Χοιροπούλης καταδικάστηκε σε ισόβια φυλάκιση.

Ένα περιστατικό που αξίζει αναφοράς είναι όταν πήγε η αδελφή του Κουτσόφτα για επίσκεψη στον Παναγίδη. Καθώς μιλούσε με τον Ανδρέα κάποιος την κτύπησε στην πλάτη. Γύρισε και είδε το Χασαμπουλή, έναν τούρκο δεσμοφύλακα. Συνέχισε την κουβέντα της όταν την ξανακτύπησαν στην πλάτη. Γύρισε και βρέθηκε στην αγκαλιά του αδελφού της. Ούτε εκείνη έκλαψε, ούτε και εκείνος. Ήταν τόση η χαρά της που την κρατούσε πάνω του. Ευχαρίστησε τον Χασαμπουλή με ένα βλέμμα αγάπης και εκείνος της είπε: *«σου τον έφερα να τον φιλήσεις, να κουβεντιάσετε και όταν βγεις έξω, βάλε φωνή και πες τι έγινε και χάνω τη δουλειά μου».* Μεταξύ των τελευταίων επισκεπτών ήταν και ο πεθερός του Παναγίδη, ο κος Αριστείδης Χαραλάμπους. Σε μια επιστολή του προς το «Έθνος» περιέγραφε τη συγκινητική συνάντησή του με τους μελλοθάνατους. Ανάμεσα σε άλλα γράφει ότι οι επισκέπτες έφευγαν με την εξής φράση: *«γεια σας παλικάρια».* Ο κος Χαραλάμπους, είπε στους μελλοθάνατους να κάνουν τρεις φορές το σταυρό τους για τελευταία φορά και μετά να βαδίσουν προς την αγχόνη. Ο Παναγίδης του είπε πως τους συγκίνησε πολύ και ότι θα βαδίσουν προς την

αγχόνη σαν ελληνόπουλα. Ο Μαυρομάτης είπε: «*θείε Αριστείδη όταν μας εκτελέσουν και θα μας κάνετε μνημόσυνα, να μας μνημονεύουν και τους τρεις μαζί, διότι εδώ είμαστε και οι τρεις αδέρφια. Δεν θέλουμε στα κόλλυβα και στα κεριά να μας βάζουν μαύρα ρούχα. Μόνο κεριά άσπρα και κορδέλες άσπρες και γαλάζιες, διότι αποθνήσκομεν ως Έλληνες*». Στο ίδιο πνεύμα μίλησε και ο Κουτσόφτας. Επίσης, γράφει ότι καθώς έφυγε από τους μελλοθάνατους, όλοι μαζί έψαλλαν τον Εθνικό Ύμνο.

Ένα άλλο περιστατικό, είναι όταν η μητέρα του Κουτσόφτα, έκανε τάμα στον Απόστολο Ανδρέα μια λαμπάδα με βάρος ίσα με τα κιλά του γιου της. Στην πρώτη είσοδο κατέβηκε από το αυτοκίνητο και με τα γόνατα ξεκίνησε να φθάσει ως το μοναστήρι. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής, η μικρότερη αδελφή του, Παρασκευή, περπατώντας δίπλα της, της έδινε νερό ή της έριχνε λίγο πάνω από το κεφάλι για να δροσιστεί. Τα χέρια και τα πόδια της είχαν φουσκώσει και την πονούσαν τόσο πολύ, ώστε την επόμενη μέρα να μην μπορεί να επισκεφθεί το γιο της.

Η εκτέλεση τους θα γινόταν τα μεσάνυχτα της Πέμπτης 20 Σεπτεμβρίου, ξημερώματα Παρασκευής. Πήγαιναν κάθε μέρα και τους έβλεπαν στις Κεντρικές Φυλακές. Στις 23 Ιουλίου ζητήθηκε η έφεση τους, που παρά τις υπεράνθρωπες προσπάθειες των δικηγόρων τους απορρίφθηκε. Στις 20 Σεπτεμβρίου, δηλαδή την προηγούμενη της εκτέλεσης τους, ένας ιερέας του χωριού, ο Παπαντώνιος Ερωτοκρίτου, επισκέφθηκε τους μελλοθάνατους στα κελιά τους. Τους είπε ότι θα πήγαινε να φέρει τη Θεία Κοινωνία και ό,τι χρειαζόταν για το Άγιο Ευχέλαιο. Όταν επέστρεψε στην είσοδο οι φρουροί θέλησαν να του κάνουν έλεγχο, αλλά δε δέχτηκε γιατί κρατούσε τη Θεία Κοινωνία. Άφησε το Άγιο Ποτήρι με το νάμα στο ναΐσκο των φυλακών και τότε δέχτηκε να του κάνουν έλεγχο. Γύρω στις 6μ.μ. έκανε το Άγιο Ευχέλαιο και τους εξομολόγησε χωριστά. Μάλιστα τους συμβούλευσε να μη φάνε και να προσεύχονται μέχρι και την τελευταία στιγμή της ζωής τους.

Όλη νύκτα έψαλλαν εθνικά τραγούδια και θρησκευτικούς ύμνους. Τα μεσάνυχτα έψαλλαν τον Ακάθιστο Ύμνο. Γύρω στις 12.45π.μ. ακριβώς, ο Παναγίδης φώναξε στους υπόλοιπους ότι έφτασε η ώρα και τότε άρχισαν να ψάλλουν τον Εθνικό Ύμνο.

«Αγαπητέ μου αδελφέ χαίρε,

Εγώ είμαι καλά και ρωτώ για την καλή σας υγεία. Αν και βρίσκομαι μέσα στη σκοτεινή μου φυλακή, η σκέψη μου, η καρδιά μου και η ψυχή μου είναι πάντα μαζί σας. Από τον καιρό της φυλακίσεως μου, δεν σας χωρίστηκα ποτέ, γιατί κάθε μου λέξη, έχει και το δικό σας όνομα. Έχω το ίδιο θάρρος και τη ψυχραιμία, όπως πριν. Αν ο Θεός το θελήσει, να δώσουμε το αίμα μας, περιμένουμε εκείνη την ώρα με υπερηφάνεια και με ψηλά το κεφάλι. Μονάχα ο Πανάγαθος Θεός, κυβερνά τη μοίρα μας. Έχουμε μονάχα τις ελπίδες μας στο μεγάλο Θεό μας. Κι εσείς, αδελφέ, έχετε θάρρος και ψυχραιμία. Αν είναι να πεθάνουμε για την πατρίδα, θεία είναι η Δάφνη. Μια φορά κανείς πεθαίνει.

Αν και ξέρουμε ποια τύχη μας περιμένει, εντούτοις, είμεθα έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε το θάνατο, σαν Έλληνες. Η μόνη απάντηση, που θα λάβουν οι κυβερνήτες μας είναι αυτή: "Ελευθερία ή θάνατος". Θα σταθούμε, εμείς γνήσια, παιδιά της Κύπρου. Σταθείτε κι εσείς γνήσιοι Έλληνες γονείς και αδέρφια. Μονάχα αδελφέ μου δίδετε θάρρος στη μητέρα μας. Δεν θέλω να λυπήστε καθόλου για μένα. Όλοι οι θανατοποινίτες ζούμε σαν μια οικογένεια και είμεθα όλοι ψύχραιμοι. Τα τραγούδια και τα εθνικά άσματα, δεν λείπουν ποτέ από το στόμα.

Και έτσι ούτε καν σκεφτόμαστε τα δεσμά. Μόλις πάρεις το γράμμα μου δώσε τους πιο εγκάρδιους χαιρετισμούς μου στη μητέρα μου και σε όλα τα αδέρφια μας και ιδιαίτερα στην οικογένεια σου. Έχετε χαιρετισμούς, από όλους τους θανατοποινίτες και ιδιαίτερα από τον Ανδρέαν.

*Με χαρά και αγάπη
ο αδελφός σας Μιχαήλης Κουτσόφτας*